

ТМ	Г. XXXV	Бр. 3	Стр. 1117-1120	Ниш	јул - септембар	2011.

Приказ дела
Примљено: 21. 4. 2011.

Иван Илић

О КРИВИЧНОПРАВНОМ ПОЛОЖАЈУ МАЛОЛЕТНИКА*

У издању Центра за публикације Правног факултета у Нишу из штампе је 2010. године изашла монографија *Малолетничко кривично право – материјално, процесно и извршно* др Саше Кнежевића, ванредног професора. Монографију су рецензирали и дали позитивне оцене академик проф. др Владо Камбовски, редовни професор Правног факултета „Јустинијан Први“ у Скопљу и потпредседник Македонске академије наука и уметности, проф. др Снежана Соковић, редовна професорка Правног факултета у Крагујевцу и проф. др Милан Шкулић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Београду. Ова монографија представља резултат рада на пројекту Правног факултета у Нишу „*Пристап правосуђу – инструменти за имплементацију европских стандарда у правни систем Републике Србије*“ (број 149043Д), који финансира Министарство за науку и технолошки развој Републике Србије.

Књига се бави кривичноправним положајем малолетника у његовом тоталитету, будући да обухвата материјалну, процесну и извршну димензију. Имајући у виду сложеност и актуелност скорашњег позитивноправног уређења малолетничког кривичног права на потпуно нов начин, те високе критеријуме минуциозности које је аутор себи поставио током писања, ова монографија представља изузетан подухват обзиром да је по први пут у нашој научној стручној јавности ова материја обрађена на свеобухватан начин. У центру пажње аутора налазе се одредбе Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, уз осврт и на остале законске и подзаконске акте који уређују материју аутономног малолетничког права. Посебан квалитет даје исцрпан приказ упоредноправних решења о овој материји. О успешности задатка који је био постављен пред аутора током израде књиге сведочи њен садржај који ће бити укратко приказан.

Монографија се састоји из четири дела, од којих је у сваком од њих обрађен по један сегмент малолетничког кривичног права, и садржи укупно 341. страницу. Након прегледа Садржаја књиге (стр. 3-8) и Предговора (стр. 9-10), следи излагање материје о друштвеноправној реакцији на преступништво малолетника (стр. 11-331), попис коришћене Литературе (стр. 333-341), те Изводи из рецензија (стр. 343- 345).

---

ivan@prafak.ni.ac.rs

* Саша Кнежевић, *Малолетничко кривично право – материјално, процесно и извршно*, Ниш, Центар за публикације Правног факултета у Нишу, стр 341.

Први део књиге – *Малолетничко кривично право* подељен је у три главе.

Уводна разматрања о малолетничкој делинквенцији, еволуција кривичноправног статуса малолетника уопште и у Србији и појам малолетника, са посебним освртом на старосне границе за стицање кривичне одговорности у упоредном праву, чине садржај Главе прве. Примарни облици друштвене реакције на малолетно преступништво обрађени су Глави другој. Након општих напомена, аутор се бави алтернативним мерама друштвене реакције, полазећи од концепта *тзв. ресторативне правде*. Након тога, изложени су појам и услови за примену васпитних налога, те поједине врсте и критеријуми за примену неког од њих. Следећа целина бави се сврхом примене и врстама васпитних мера, посебно обрађујући мере упозорења и усмеравања, мере појачаног надзора и заводске мере. Пажња је, поред тога, посвећена и поступку изрицања, извршењу, обуставом извршења и евентуалном заменом изречене васпитне мере неком другом мером.

Глава трећа носи наслов – *Кажњавање малолетника и изрицање мере безбедности*. У њој је изложена казна малолетничког затвора (појам, услови, изрицање, одмеравање и дејство), и мере безбедности које се могу изрећи према малолетницима. Аутор се у под посебним насловом бави кривичноправним статусом млађих пунолетних лица, односно кривичним санкцијама и васпитним мерама које је могуће применити на учиниоце кривичних дела старости преко 18, а испод 21 године живота.

Други део – *Кривични поступак према малолетницима* подељен је у четири главе.

У уводном делу ове целине представљена су три модела кривичног поступка према малолетницима: протективни (заштитнички) модел, модел правичности и корпоративни модел (модел алтернативног поступања) кривичног поступка. Глава прва посвећена је субјектима кривичног поступка према малолетницима. Најпре је изложено организационо процесно право, кроз обраду специјализације судова за малолетнике. Аутор се, након тога, детаљно бави појмом и врстама надлежности (стварна, месна и функционална) суда за малолетнике. Наредна целина посвећена је јавном тужиоцу за малолетнике, једином овлашћеном тужиоцу у овом поступку. Након тога изложен је правни положај носиоца функције одбране- малолетног окривљеног као и носиоца права на стручну одбрану – његовог браниоца. Простор је дат и осталим учесницима у кривичном поступку према малолетницима, па је тако изложен процесни положај оштећеног, сведока, вештака и других стручних лица, као и улога органа унутрашњих послова. Аутор се посебно задржава на процесној позицији органа старатељства, обзиром на веома значајну улогу коју има у поступку према малолетницима.

У Глави другој аутор је на исцрпан, али једноставан, конзистентан начин представио особене карактеристике поступка према малолетницима, а посебно хитност и дужност обазривог поступања, одредбе о позивању и достављању одлука малолетнику, начело јавности, забрану суђења у одсуству и ослобађање од дужности сведочења. Посебна пажња у овом делу рада посвећена је радњама процесне принуде у поступку према малолетницима, нарочито критичкој анализи законских одредаба о притвору и привременом смештају малолетника. Приликом обраде питања везаних за притвор, аутор је значајну пажњу посветио законским решењима француског малолетничког права.

Глава трећа посвећена је току кривичног поступка према малолетницима. Аутор се, у оквиру излагања о покретању кривичног поступка према малолетницима, најпре задржава на начелу легалитета кривичног гоњења, а затим и на одступањима у виду поступања јавног тужиоца према начелу опортунитета. У оквиру опортунитета, посебна пажња посвећена је дискреционој оцени којом се јавни тужилац руководи приликом покретања поступка, затим условном покретању кривичног поступка као и опортунитету у току извршења казне према малолетницима. Након тога је обрађено дискреционо поступање суда у поступку према малолетницима, односно обустава поступка због нецелисходности и условна обустава поступка. У даљем логичном следу изложена је фаза судске контроле покретања поступка према малолетницима, а затим и наредни стадијум- припремни поступак (видови покретања припремног поступка, субјекти, радње и модалитети окончања овог стадијума). У наредној целини аутор се бави централним стадијумом поступка према малолетницима- поступком пред већем за малолетнике. Поред поступка у седници већа и главног претреса, у фокусу аутора су врсте одлука већа за малолетнике. Глава трећа окончана је разматрањем о поступку надзора, изменама и о евентуалном обустављању поступка примене васпитних мера.

Правним лековима у кривичном поступку према малолетницима бави се Глава четврта другог дела монографије. Најпре је представљен систем редовних правних лекова (жалба на пресуду и жалба на решење), почев од изјављивања, преко општих одлика и поступка, до одлука другостепеног суда по жалби. Након тога, следе излагања о ванредним правним лековима, о захтеву за заштиту законитости и захтеву за понављање поступка, чиме је заокружен целокупни ток поступка према малолетницима.

Трећи део – *Извршење кривичних санкција изречених малолетницима.*

Део монографије који се односи на извршно малолетничко кривично право започиње обрадом општих начела извршења кривичних санкција према малолетницима и општег режима извршења васпитних мера, као основне врсте кривичних санкција које је могуће изрећи малолетнику.

Глава прва посвећена је поступку извршења васпитних мера ванинституционалног третмана. Извршење мера упозорења и усмеравања (судски укор и посебне обавезе) тема су првог одељка ове главе монографије. Следи излагање о извршењу мера појачаног надзора од стране родитеља, усвојоца или стараоца, мера појачаног надзора у другој породици и мера појачаног надзора од стране органа старатељства. Потребна пажња посвећена је мери појачаног надзора која је уведена Законом о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица- појачаном надзору уз дневни боравак у установи за васпитање и образовање малолетника.

У наредној глави (Глава друга) аутор је на систематичан начин обрадио извршење васпитних мера институционалног карактера. Најпре је изложено извршење заводских мера, са посебним освртом на општи режим извршења, прекид и одлагање извршења и условни отпуст. Следи, затим, разматрање о поступку извршења поједних врста заводских мера: упућивање у васпитну установу, упућивање у васпитно- поправни дом, као и упућивање у посебну установу за лечење и оспособљавање. Вредно је спомена детаљно излагање о правима малолетника у васпитно- поправном дому, систематизовано по групама сродних права.

Поступком извршења казне малолетничког затвора и мера безбедности бави се Глава трећа. Овим делом обухваћене су и мере постпеналне помоћи после извршења заводских мера или казне малолетничког затвора.

Четврти део – *Посебна заштита малолетних оштећених у кривичном поступку*.

Последњи део ове књиге посвећен је веома важним питањима заштите малолетних лица којима су, извршењем кривичног дела оштећена или уништена лична или материјална правна добра. Аутор је, инспирисан тенденцијом појачане заштите основних људских права оштећеног (жртве), посебно малолетног оштећеног, обрадио следеће теме: специјализацију правосудних органа, посебну заштиту малолетног оштећеног приликом саслушања у кривичном поступку, и процесни положај малолетног оштећеног у поступку против пунолетног окривљеног.

Због своје наоспорне теоријске и практичне вредности, ова монографија намењена је и може бити од велике користи широком кругу читалаца. Студентима основних и постдипломских студија правних и других факултета који у свом наставном програму имају предмете који се баве питањем малолетничке делинквенције, послужиће као изврстан водич приликом припреме испита. Бројне одговоре, или бар јасне смернице за њихово тражење у монографији ће пронаћи и посленици правне праксе, судије, тужиоци, адвокати и остали који су у свакодневном додиру са Законом о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица. Из научно заснованих образложења, критичких оцена, размишљања и сугестија аутора, представници јуриспруденције могу, такође, пронаћи почетну основу за нека од својих будућих теоријских и практичних истраживања и промишљања. Поткрај свега, аутору на монографији треба честитати, а његову књигу препоручити и пожелети јој успешан пут до бројних адресата.